

**HAYAT SİGORTALARINDA
LEHTARIN SİGORTA ETTİRENİN YERİNE GEÇMESİ
(Yeni TTK mad. 1505)**

Prof. Dr. Kemal ŞENOCAK*

ÖZET

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesine göre, sigorta ettiren lehine sigorta sözleşmesinden doğan alacaklar ihtiyaten veya kesin olarak haczedilirse ya da sigorta ettiren hakkında iflasın açılmasına karar verilirse, adı belirtilerek gösterilmiş olan lehtar, sigorta sözleşmesine sigorta ettirenin onayı ile onun yerine taraf olabilir. Lehtar, sözleşmeye taraf olursa, sözleşmenin sigortacı tarafından feshi hâlinde, haczi uygulatan alacaklının veya iflas masasının alacaklarını, sigorta ettirenin sigortacıdan isteyebileceği miktara kadar karşılamakla yükümlüdür.

Sözleşmede lehtar hiç veya adı belirtilerek gösterilmemişse, birinci fıkrada açıklanan hak, sigorta ettirenin eşine ve çocuklarına geçer. Lehtarın veya eş ve çocuklarının, sigorta ettirenin yerine sözleşmeye taraf olabilmeleri için, sigortacıya bildirimde bulunmaları şarttır. Lehtarın veya eş ve çocuklarının haczi öğrendikleri veya iflasın açıldığı tarihten başlayarak, bir ay içinde bildirim yapmamaları hâlinde, birinci fıkrada açıklanan hak düşer.

Anahtar Kelimeler: Hayat Sigortası, Lehtar, Hayat Sigortasından Doğan Talep Hakları, Hayat Sgortasından Doğan Talep Haklarının Haczi, Taraf Olma Hakkı

---

* İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku ABD Öğretim Üyesi

BENEFICIARY'S RIGHT OF SUBROGATION IN THE LIFE INSURANCE

ABSTRACT

According to the Turkish Commercial Code No 6102 article 1505, after the seizure of policyholder's claim against insurer arising from the policy or bankruptcy of the policyholder, the beneficiary named in the policy, shall be entitled to become party to the insurance contract due to the approval of policyholder. This right shall be granted to the policy holder's spouse or descendants if the beneficiary isn't named in the policy.

If the insurer terminates the contract after the beneficiary become party to it, the beneficiary shall be liable to the creditors' claims. This liability is limited to the amount which could policyholder claim against insurer.

The spouse or descendants of the beneficiary shall notice to the insurer in order to become party to the contract and to be assigned all rights and duties of policyholder. This right shall be suspended unless the spouse or descendants of the beneficiary make notice to the insurer within one month after being informed of seizure or announcement of bankruptcy.

Keywords: Life insurance, Beneficiary, Life insurance entitlements, Attachment of life insurance entitlements, Right of subrogation

a) Genel Olarak

Lehtarın sigorta ettirenin yerine geçmesi hakkı, mevcut Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiş değildir. Söz konusu hukuki imkân 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girecek olan yeni Türk Ticaret Kanunu 1505'inci maddesinde hükme bağlanmıştır. Bu hükme göre, sigorta ettirenin sigorta sözleşmesinden doğan alacakları ihtiyaten veya icraen haczedilirse ya da sigorta ettiren hakkında iflâsın açılmasına karar verilirse, adı gösterilerek atanmış lehtar, sigorta ettirenin herhangi bir şekilde bağlı olmayan onayı ile sigorta ettiren yerine sözleşmeye taraf

olabilir. Sözleşmede lehtar hiç gösterilmemiş veya adı belirtilerek gösterilmemişse aynı hak, sigorta ettirenin eşi ve çocukları için de söz konusudur.

Lehtarın sigorta ettirenin yerine geçmesi hakkı, kanun koyucunun lehtara bahsettiği sigorta ettiren ile sigortacı arasında akdedilen sözleşmeye sigorta ettirenin yerine üçüncü kişi olarak sadece onun (sigorta ettirenin) onayının bulunması şartıyla geçme yetkisidir. Bu anlamda lehtarın kanunen tanınmış olan bir yenilik doğuran hakkından söz edilebilir¹. Lehtara bu suretle, hayat sigortası sözleşmesinden doğan haklar üzerinde sigorta ettirenin alacaklıları tarafından cebri icra işlemi gerçekleştirilmesiyle hayat sigortasının süresinden önce iştirah edilmesi suretiyle sona erdirilmesi nedeniyle mâli kayba uğramasını engelleme imkânı sağlanmıştır².

b) Lehtarın Sigorta Ettirenin Yerine Geçmesinin Şartları

Aşağıda yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesi uyarınca lehtarın sigorta ettirenin yerine geçme hakkını kullanabilmesinin yasal şartları üzerinde durulacaktır.

1. Geçerli Bir Hayat Sigortası Sözleşmesinin Varlığı

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun söz konusu hükmünün uygulanabilmesi için ilk şart, sigortacının edimini henüz ifa etmediği³

¹ *Bruck, E./Möller, H./Winter, G.*, Kommentar zu Versicherungsvertragsgesetz, Bd.V, Halbbd.2 (Lebensversicherung §§ 159-178 VVG), Hamburg 1988, Anm. H 174, sh. 1140; *Bosch, F. W.:* Das Eintrittsrecht in der Lebensversicherung (§ 177 VVG n.F), DAKadZ 1941, sh. 81.

² *Müller, H.*, Die Lebensversicherung in der Zwangsvollstreckung, Diss. Mainz, Frankfurt am Main 2005, sh. 194.

³ Sigorta bedeli veya iştirah bedeli ödenmesine rağmen lehtarın icra takibinde denizaşırı bir yerde oturması nedeniyle geç öğrenmesi sonucu bir aylık süre hala devam ediyor olsa bile sözleşmeye taraf olma hakkı kullanılamaz (bkz. *Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H.*, Versicherungsvertragsgesetz, Kommentar zu VVG und EGVVG, 27. Aufl., München 2004, §177 VVG Anm. 1, sh. 947).

geçerli bir hayat sigortası sözleşmesinin mevcudiyetidir⁴. Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1405'inci maddesinin 1'inci fıkrası uyarınca, sigortacı ile sigorta sözleşmesi yapmak isteyen kişinin, sözleşmenin yapılması için verdiği teklifname, teklifname tarihinden itibaren otuz gün içinde reddedilmemişse sigorta sözleşmesi kurulmuş sayılır.

Hükmün yorumunda, sigorta ettirenin icra ve iflâs takibine maruz kalması halinde hayat sigortası sözleşmesinin süresinden önce feshedilmesi tehlikesi nedeniyle sigorta ettirenin açık veya farazi iradesine uygun olarak ismen tayin edilmiş lehtar ile eş ve çocukların gereksiz yere ekonomik kayıplara uğramasının engellenmesi amacı⁵ dikkate alınmalıdır. Bu sebeple, lehtarın her türlü hayat sigortasına taraf olarak girme imkânı yoktur. Dolayısıyla, sigortacının edim yükümlülüğü mutlak olmalıdır. Bir başka anlatımla, sigortacı, ödeme yükümlülüğünü ne zaman yerine getireceği belirsiz olsa da sigorta sözleşmesinden dolayı sigorta bedelini mutlaka ödeyecek olmalıdır⁶. Sigortacının sigorta sözleşmesinden doğan yükümlülüğünü sermaye veya irat şeklinde ifa edeceğinin kararlaştırılmış olması hükmün uygulanması için önemsizdir⁷. Buna göre hükmün uygulanmasının kapsamına ölüm ihtimaline karşı sigortalar, karma hayat sigortası ve değişmez vadeli hayat sigortaları girer. Buna karşılık, hayatta kalma ihtimaline karşı sigortalar sigorta ettirenin yerine geçme hakkını

---

⁴ Ruffer, W./Halbach, D./Schimikowski, P./Brambach, M., Versicherungsvertragsgesetz, Handkommentar, Baden- Baden 2009, § 170 Anm. 1, sh. 789; Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H., §177 VVG Anm. 1, sh. 947; Römer, W./Langheid, T., Versicherungsvertragsgesetz mit Pflichtversicherungsgesetz (PflVG) und Kraftfahrzeug-Pflichtversicherungsverordnung (KfzPflVV), Kommentar, 2. Aufl.,München 2003, § 177 Anm. 1, sh. 1136.

⁵ Bkz. Amtliche Begründung zur Vereinheitlichung des Rechts des Vertragsversicherung vom 19. XII.1939, in: Motive zum Versicherungsvertragsrecht, Neudruck 1963, sh. 646.

⁶ von Laun, K.: Das Eintrittsrecht in der Lebensversicherung (§ 177 VVG n.F), Hamburg 1940, sh. 20; Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 177, sh. 1140; Prahl, A.: Eintrittsrecht und Anfechtung bei der Kapitallebensversicherung, VersR 2005, sh. 1037.

⁷ von Laun, K., sh. 20; Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 176, sh. 1140.

bahşetmez⁸. Zira, bu nevi sigortalarda sigorta ettirenin arkada bıraktıklarının geçimine katkıda bulunma amacı tamamen geri planda kalmaktadır⁹.

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesinde hayat sigortasının iştirah edilebilir olması şartı aranmadığından, lehtarın sigorta ettiren yerine geçme hakkını kullanabileceği anda iştirah edilebilir sigortanın varlığı şart değildir¹⁰. Aksi görüşün kabulü lehtarın haklarının kanunda olmayan bir sebeple sınırlandırılması anlamına gelecektir. Şöyle ki, haczin yapıldığı tarihte iştirah edilebilir olmayan hayat sigortası sözleşmesi, daha sonra iştirah edilebilir hale geldiğinde lehtar, yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesinin son fıkrasında öngörülen bir aylık sürenin geçmesi nedeniyle sigorta ettiren yerine geçme imkânına sahip olamayabilecektir¹¹. Binaenaleyh, lehtarın sigorta ettiren yerine sözleşmeye taraf olabilmesi için icraen veya ihtiyaten haciz ya da iflâsın açılması ânında hayat sigortasının bir yıl boyunca priminin ödenmiş olması şart değildir.

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesi, dönülebilir şekilde lehtar tayin edilmiş veya hiç lehtar gösterilmemiş hayat sigortalarında uygulanır. Zira dönülemez şekilde lehtar atamasının söz konusu olduğu durumlarda sigorta ettirenin sigorta bedeli üzerinde bir alacak hakkı olamayacağından, alacaklılarının söz konusu meblağ üzerinde ihtiyati veya icrai haciz yapmaları mümkün olmayacaktır. Oysa yeni Türk Ticaret Kanunu'nda sigorta ettirenin sigorta bedeli üzerindeki

⁸ *Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 175, sh. 1140; von Laun, K., sh. 20.*

⁹ *Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 175, sh. 1140; von Laun, K., sh. 20.*

¹⁰ *Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 176, sh. 1140; Römer, W./Langheid, T., § 177 Anm. 1, sh. 1136-1137. Aksi görüş için bkz. Honsell, H./Schwintowski, H.-P.: Berliner Kommentar zum Versicherungsvertragsgesetz, Berlin 1999, § 177 VVG Anm. 3, sh. 2097; Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H., §177 Anm. 7, sh. 947.*

¹¹ *Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 176, sh. 1140; AG München, VersR 1960, sh. 363; von Laun, K., sh. 20-21.*

talep hakkı üzerinde alacaklılarının ihtiyaten veya icraen haciz işlemi uygulamalarını şart koşturmaktadır. Aynı şekilde, sigorta ettiren hakkında iflâsın açılmasına karar verilmişse, sigorta ilişkisinden doğan sigorta bedeli üzerindeki alacak hakkının sigorta ettirenin malvarlığına girmemesi nedeniyle onun alacaklılarının alacaklarının karşılanması için kullanılmayacağından bahsi geçen hüküm dönülemez şekilde lehtar tayinine uygulanamayacaktır¹². Bu vesile ile yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1493'üncü maddesinin 4'üncü fıkrası uyarınca mirasçılıktan çıkarma veya hibeden rücu halleri gerçekleşmiş yahut o kişinin lehtar atanmasına ilişkin sebep ortadan kalkmış ise dönülemez şekilde atanmış lehtar tayini işleminin geri alınabileceğini vurgulamak gerekir. Sigorta ettirenin sahip olduğu bu hakkı kullanması durumunda hayat sigortası, sigorta ettiren lehine sözleşmeye dönüşecektir. Bu durumda, yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesinin 3'üncü fıkrası uyarınca eş ve çocukların sigorta sözleşmesine taraf olma hakkını kullanabilmeleri mümkün hâle gelecektir.

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesi uyarınca lehtar ismen atanmışsa eş ve çocukların hayat sigorta sözleşmesine taraf olma hakkı yoktur. Eş ve çocukların sözleşmeye taraf olma hakkı, ismen gösterilen lehtarın 4'üncü fıkra uyarınca bir aylık bildirim süresini kaçırmaması veya sigorta ettirenin onayını almaması ya da bu hakkını kullanmayı hiç istememesi halinde de söz konusu olmayacaktır¹³.

Lehtar tayini işlemi irade beyanındaki sakatlık nedeniyle iptal edildiğinde ex tunc olarak ortadan kalkacağından eş ve çocuklar sigorta

---

¹² *Sieg, K.*: Kritische Betrachtungen zum Recht der Zwangsvollstreckung in Lebensversicherungsforderungen, in: Festschrift für Ernst Klingmüller, Karlsruhe 1974, sh. 459.

¹³ *Hagemann, H.*: Bemerkungen zur Versicherungsvertragsnovelle vom 19.12.1939, ZVersWiss 1940, sh. 34; *von Laun, K.*, sh. 25; *Honsell, H./Schwintowski, H.-P.*: Berliner Kommentar, § 177 VVG Anm. 9, sh. 2099; *Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H.*, §177 Anm.3 , sh. 948. Aksi görüş için bkz. *Sieg, K.*, Festschrift für Klingmüller, sh. 455. Ayrıca bkz. ve karş. *Rüffer, W./Halbach, D./Schimikowski, P./Brambach, M.*, § 170 Anm. 5, sh. 790.

sözleşmesine taraf olma hakkını yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesinin 3'üncü fıkrası uyarınca kullanabilecektir¹⁴. Eş ve çocuklar iptal edilen bu işlemle beraber lehtar tayin edilmiş olsalar bile aynı sonuç geçerli olacaktır¹⁵.

İflas idaresi veya sigorta alacağını haczedene alacaklı, sigorta sözleşmesine taraf olma hakkına sahip olan kişilerin lehtarlık tayini işlemini geri alma hakkına sahip değildir. Aksi takdirde yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesiyle bu kişilere bahşedilen hakkın bir anlamı kalmaz; kâğıt üzerinde kalmaya mahkûm olurdu. Binaenaleyh, bu kişilerin sözleşmeye katılma hakkını geri alma hakkının kullanılmasına izin vermek suretiyle bertaraf etmek yeni Türk Ticaret Kanunu'nun söz konusu hükmünün amacına aykırı olacağı gibi tamamen anlamını yitirmesine sebep olacağından mümkün olmamalıdır¹⁶.

Hacizdeki tasarrufun iptali ile iptal edilen işlem hiç vuku bulmamış gibi hukuki sonuç doğar, yani alacaklıya iptal edilen tasarruftan önceki hukuki konum yeniden yaratılır¹⁷. Bu durumda lehtar, alacaklı karşısında tüm hukuki konumunu yitirmektedir. Alacaklının hukuki durumu yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesiyle kötüleştirilemez. Dolayısıyla, alacaklı tasarrufun iptalinden doğan haklarını icra ederse lehtarın sigorta sözleşmesine taraf olma hakkı da ortadan kalkar¹⁸.

2. İhtiyati-İcrai Haciz veya İflas

Sigorta sözleşmesine taraf olma hakkı, sadece sigorta bedeli üzerindeki alacak hakkı ihtiyaten veya icraen haczedildiğinde ya da

¹⁴ Bruck, E./Möller, H./Winter, G., *Lebensversicherung*, Anm. H 177, sh. 1141; von Laun, K., sh. 26.

¹⁵ Bruck, E./Möller, H./Winter, G., *Lebensversicherung*, Anm. H 177, sh. 1141; von Laun, K., sh. 26.

¹⁶ von Laun, K., sh. 27.

¹⁷ Von Overbeck, A.: *Schuldbetreibung und Konkurs nach schweizerischem Recht*, Zürich 1940, sh. 228; Fritzsche, H./Walder-Bohner, H.U.: *Schuldbetreibung und Konkurs nach schweizerischem Recht*, Bd. II, Zürich 1993, sh. 572.

¹⁸ von Laun, K., sh. 27.

sigorta ettiren hakkında iflâsın açılmasına karar verildiğinde kullanılabilir. Alacaklının icra tehdidinde bulunması, sözleşmeye katılım hakkının kullanılabilmesi için yeterli değildir¹⁹. İhtiyati tedbir kararı alınması durumunda söz konusu hüküm uygulanmaz²⁰. Zira, ihtiyati haciz para alacağından dolayı yapılan cebri icranın güvence altına alınabilmesi için sigorta alacağı da dahil her türlü malvarlığı konusu üzerinde icra edilebilirken, ihtiyati tedbir, alacaklının ferdi taleplerini korur, yani ihtilafli hukuki ilişkinin ihtiyaten düzenlenmesine hizmet eder. Alacaklı ihtiyati tedbir kararı ile sigorta alacağını tahsil edemeyeceğinden alacaklı açısından ihtiyati hacizde olduğu gibi aynı sonuç doğurmaz²¹. Bu hükümden çıkan en önemli sonuç, hayat sigortası alacağının haczedilemeyeceği kabul edildiğinde sözleşmeye taraf olma hakkına cevası olmadığıdır²².

3. Sigorta Ettirenin Onayı

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesinin 1'inci fıkrasına göre, hükümde sayılan kişiler ancak sigorta ettirenin onayı ile sigorta sözleşmesine taraf olabilirler.

Sigorta ettirenin onayı tek taraflı varması gerekli, şekle bağlı olmayan bir irade beyanı olup sigortacıya yöneltilmesi gereklidir²³. Sigorta ettirenin onayı yazılı şekle tâbi kılınmamıştır²⁴. Bu vesile ile

---

¹⁹ Rüffer, W./Halbach, D./Schimikowski, P./Brambach, M., § 170 Anm. 2, sh. 789; Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H., §177 VVG Anm. 2, sh. 947.

²⁰ Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 178, sh. 1141; von Laun, K., sh. 37.

²¹ von Laun, K., sh. 37.

²² Hasse, B.: Zwangsvollstreckung in Kapitallebensversicherungen – Eine kritische Bestandsaufnahme de lege lata-, VersR 2005, sh. 33.

²³ Schwintowski, H.-P./Brömmelmeyer, C./Ortmann, M., §170 Anm. 7, sh. 1479; Roelli, H./Jaeger, C., Bd. III, Art. 86 Nr. 14, sh. 279; Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 185, sh. 1143; von Laun, K., sh. 51; Hasse, B., VersR 2005, sh. 33; Rüffer, W./Halbach, D./Schimikowski, P./Brambach, M., § 170 Anm. 3, sh. 789-790.

²⁴ Looschelders, D./Pohlmann, P., VVG-Kommentar, Köln 2010, § 170 VVG Anm. 4, sh. 1365; Honsell, H./Schwintoski, H.-P., Berliner Kommentar, § 177 VVG Anm. 5, sh.

belirtmek gerekirse, sigorta ettirenin kendi ölümü üzerine akdettiği hayat sigortasında, yeni Türk Ticaret Kanunu'nun başkasının hayat üzerine sigorta aktedildiğinde riziko şahsının yazılı onayı şartını arayan 1490'ncı maddesinin 2'nci fıkrası hükmü sözleşmeye taraf olma hakkının kullanılmasında uygulanmaz. Daha açık ifade ile, lehtarın sigorta sözleşmesinin tarafı olması ile sigorta ettirenin riziko şahsı haline geldiği; dolayısıyla, onun yazılı onayı yanında lehtarın onun hayatının devamında maddi veya manevi menfaatinin bulunması şartının aranacağı ileri sürülemeyecektir²⁵. Zira, Kanun'un 1505'inci maddesi maddi veya manevi menfaat yanında riziko şahsının onayı şartını arayan 1490'ncı madde hükmü karşısında lex specialist'tir²⁶. Aynı şekilde, sigorta ettirenin başkasının hayatı üzerine akdettiği hayat sigortasında lehtarın sigorta sözleşmesine taraf olma hakkını kullanabilmesi, riziko şahsının onay şartına da bağlı değildir²⁷. Sigorta bedeli, cenaze masraflarını aşıyor olsa bile riziko şahsının onayı zorunlu değildir²⁸. Alman hukukunda, sigortacı ile sigorta ettirenin onayın yazılı olmasını kararlaştırması, söz konusu hükmün koruma amacına aykırı olacağından sözleşmeye taraf olma hakkına sahip olanlar karşısında geçersiz olduğu ileri sürülmektedir²⁹. Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesi, aynı Kanun'un 1520'nci maddesinde emredici hüküm olarak sayılmaması karşısında, bu görüşün Türk hukuku açısından kabulü şüpheli görülmektedir.

Onay verme yetkisi sigorta ettirene aittir. Sigorta ettiren hakkında iflâsın açılmasına karar verilmiş olsa da sigorta sözleşmesine taraf olma

---

2098; Bruck, E./Möller, H./Winter, G., *Lebensversicherung*, Anm. H 185, sh. 1143; von Laun, K., sh. 51.

²⁵ Bkz. Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H., § 177 VVG Anm. 2, sh. 947.

²⁶ Bruck, E./Möller, H./Winter, G., *Lebensversicherung*, Anm. H 185, sh. 1143; von Laun, K., sh. 51; Honsell, H./Schwintowski, H.-P., *Berliner Kommentar*, § 177 VVG Anm. 5, sh. 2098; Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H., §177 Anm. 2, sh. 947.

²⁷ von Laun, K., sh. 50.

²⁸ von Laun, K., sh. 50. Aksi görüş için bkz. Hagemann, H., *ZVersWiss* 1940, sh. 34.

²⁹ von Laun, K., sh. 51; Bruck, E./Möller, H./Winter, G., *Lebensversicherung*, Anm. H 185, sh. 1143; Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H., §177 Anm. 2, sh. 947.

talebine onay vermeye iflâs idaresi değil, sigorta ettiren yetkilidir³⁰. Lehtarını sigorta ettiren değil de sigorta alacağını temlik alan atamışsa onay verme yetkisi sigorta ettirenin değil, alacağı temlik alanındır. Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda lehtar tayininde en sık karşılaşılanın sigorta ettiren tarafından lehtarın gösterilmesi keyfiyeti dikkate alınarak “sigorta ettiren” tabiri kullanılmıştır³¹. Lehtarın yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesinde zikredilen hakkını kullanabilmesi için, sigortacının onayı zorunlu değildir³².

Sigorta ettirenin onay vermesi, sadece ismen zikredilen lehtarın değil, aynı zamanda eş ve çocukların da sigorta sözleşmesine taraf olabilmeleri için şarttır³³. Onay şarta bağlanamaz ve onay verildikten sonra geri alınamaz³⁴.

Sigorta ettiren sözleşmeye taraf olma talebini reddederken gerekçe göstermek zorunda değildir. Bir başka anlatımla, hiçbir gerekçe göstermeksizin onay vermeyebilir³⁵. Sigorta ettiren, birden çok ismen tayin edilmiş lehtar varsa bazılarının talebine onay verebilir; diğerlerinin talebini ise reddedebilir. Aynı durum, eş ve çocukların talebi açısından da geçerlidir³⁶. Sigorta ettirenin eşin talebine onay verdikten sonra eşinden

---

³⁰ von Laun, K., sh. 49-50; Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 184, sh. 1143; Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H., §177 Anm. 2, sh. 947; Prölss, E.R.: Der Eintritt Dritter in den Lebensversicherungsvertrag nach § 177 n.F des Versicherungsvertragsgesetzes, DR 1940, sh. 773; Hasse, B., VersR 2005, sh. 33.

³¹ von Laun, K., sh. 49.

³² von Laun, K., sh. 51; Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 184, sh. 1143.

³³ Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 184, sh. 1143.

³⁴ Müller, H., sh. 194. Karş., Looschelders, D./Pohlmann, P., § 170 VVG Anm. 5, sh. 1365.

³⁵ von Laun, K., sh. 51; Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 184, sh. 1143. Aksi görüşe göre, sigorta ettiren onay verip vermemekte kural olarak serbesttir. Ancak, sigorta ettirenin red hakkı, hakkın kötüye kullanılması yasağını ihlal edemez. Bu sebeple, sigorta ettirenin onay vermemesi, objektif bir sebebe dayanmalıdır (bkz. Honsell, H./Schwintowski, H.-P., Berliner Kommentar, § 177 VVG Anm. 7, sh. 2098).

³⁶ von Laun, K., sh. 51; Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 184, sh. 1143.

boşanmışsa, onay geçerliliğini muhafaza eder³⁷. İştirâ değeri, alacaklının alacak miktarını aşarsa, kısmi onay mümkündür³⁸.

Sigortacının onayı, yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesinin 4'üncü fıkrası uyarınca bir aylık süre içerisinde sigortacıya ulaşmalıdır³⁹.

Sigorta ettirenin onay beyanı dava edilemez; meğer ki, sözleşme ile onay verme yükümlülüğü altına girmiş olsun⁴⁰. Sigorta ettirenin onayı, alacaklıların tasarrufun iptali talebine konu teşkil edemez⁴¹. Aksine düşünce hükmün amacına aykırı olduğu gibi düzenlemeyi anlamsız kılar⁴². Aynı durum, iflas idaresi için de geçerlidir. İflas idaresi de tasarrufun iptalini talep edemez⁴³. İflas idaresinin veya alacaklının onay işlemini geri alması da mümkün değildir⁴⁴. Alacaklıların menfaati, yeni

³⁷ von Laun, K., sh. 52; Koenig, H.: Die Familiefürsorge im schweizerischen Versicherungsvertragsgesetz, in: Festgabe Moser, versicherungswissenschaftliche juristische und mathematische Untersuchungen, Berlin 1931, sh. 387; Ostertag, F./Hiestand, P., Das Bundesgesetz über den Versicherungsvertrag, 2. Aufl., Zürich-Leipzig 1928, sh. 54.

³⁸ Hasse, B., Zur kondiktionsfesten Anspruchszuwendung bei der Todesfalllebensversicherung zugunsten Dritter durch eine sachgerechte Konstruktion des Valutaverhältnisses, VersR 2005, sh. 33; Schwintowski, H.-P./Brömmelmeyer, C./Ortmann, M., §170 Anm. 7, sh. 1479.

³⁹ Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 185, sh. 1143; Hasse, B., VersR 2005, sh. 33; Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H., §177 Anm. 2, sh. 947; Oswald: Zum Eintrittsrecht nach § 177 VVG, ZfV 1960, sh. 774. Aksi görüş için bkz. Honsell, H./Schwintoski, H.-P., Berliner Kommentar, § 177 VVG Anm. 5, sh. 2098; Schwintowski, H.-P./Brömmelmeyer, C./Ortmann, M., §170 Anm. 7, sh. 1479; Rüffer, W./Halbach, D./Schimikowski, P./Brambach, M., § 170 Anm. 3, sh. 790

⁴⁰ von Laun, K., sh. 51; Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 184, sh. 1143.

⁴¹ Schwintowski, H.-P./Brömmelmeyer, C./Ortmann, M., §170 Anm. 7, sh. 1479; Hasse, B., VersR 2005, sh. 35; Arbrüster, C./Pilz, K.: Schicksal des Lebensversicherungsvertrages in der Insolvenz des Versicherungsnehmers, KTS 2004, sh. 503; Parhl, A., VersR 2005, sh. 1038.

⁴² Honsell, H./Schwintoski, H.-P., Berliner Kommentar, § 177 VVG Anm. 6, sh. 2098.

⁴³ Looschelders, D./Pohlmann, P., § 170 VVG Anm. 5, sh. 1365.

⁴⁴ Looschelders, D./Pohlmann, P., § 170 VVG Anm. 5, sh. 1365.

Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesinin 2'nci fıkrası ile yeterince korunmaktadır⁴⁵.

4. Talebe Yetkili Olanlar

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesine göre, sigorta sözleşmesine taraf olmaya, ismi açıkça gösterilen lehtar yetkilidir. İsmi gösterilen lehtardan ilk planda nüfusta kayıtlı olan adı ve soyadı açıkça belirtilen lehtar anlaşılır. Kanun burada lehtarın kimliğinin açıkça belli olmasını aramıştır⁴⁶. Dolayısıyla, adı belirtilerek gösterilmiş lehtar tabirinden kasıt bir şahsı diğer şahıstan ayırmaya yarayan genel geçerliliğe sahip ismi belirtilmek suretiyle atanmış lehtardır. Buna göre, “*yasal mirasçılarım*”, “*ebeveyn*”, “*anne-baba*”, “*mirasçılarım*” “*arkada bıraktıklarım*” “sigorta poliçesinin hamili” gibi tabirler, ilgililere hayat sigortası sözleşmesine taraf olma hakkı bahşetmez⁴⁷. “Babam” gibi tabirlerin kullanılması halinde, lehtarın kim olduğu belirlenebilir. Ancak lehtarın belirlenebilir olması ismen tayin edilmiş lehtarın varlığı için yeterli değildir⁴⁸. Aksi görüşe göre, hükmün lafzına rağmen, tayin edildiği anda mevcut ve sözleşmeye taraf olma isteğini ilettiğinde aşikâr şekilde belli olması yeterli addedilmelidir⁴⁹. Kanaatimizce bu görüşe iştirak edilemez. Zira yeni Türk Ticaret Kanunu'nda “lehtar” tabiri yerine açıkça “adı belirtilerek gösterilmiş lehtar” tabirinin seçilmesinin bir amacı vardır. Söz konusu amaç da sigorta sözleşmesine katılma hakkına sahip olacakların kim olduğu hususunda tartışmaları önlemektir. Dolayısıyla, lehtarın belirlenebilir olması hükmün uygulanmasında yeterli görülmemiştir⁵⁰. Aksi takdirde Prölss'ün de vurguladığı üzere, “*27 Mayıs 1938'de 25. hatta bana arkadaşça tebessüm eden yeşil şapkalı çekici*

---

⁴⁵ Looschelders, D./Pohlmann, P., § 170 VVG Anm. 5, sh. 1366.

⁴⁶ von Laun, K., sh. 41.

⁴⁷ Honsell, H./Schwintowski, H.-P., Berliner Kommentar, § 177 VVG Anm. 6, sh. 2098; Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 180, sh. 1142; Prölss, E.R., DR 1940, sh. 772; Oswald, ZfV 1960, sh. 774; Müller, H., sh. 197.

⁴⁸ Looschelders, D./Pohlmann, P., § 170, Anm. 6, sh. 1366.

⁴⁹ Hagemann, H., ZVersWiss 1940, sh. 34.

⁵⁰ Prölss, E.R., DR 1940, sh. 772; Ruffer, W./Halbach, D./Schimikowski, P./Brambach, M., § 170 Anm. 3, sh. 790; Müller, H., sh. 197.

bayan” tabirinin de yeterli görülmesi sonucu doğar ki, bu sonucu kanun koyucunun yukarıda zikredilen amacıyla bağdaştırmak güç olur.

Lehtar hiç ya da ismen belirtilmemişse sözleşmeye taraf olma hakkı sigorta ettirenin eşi ve çocuklarına aittir. Tekraren belirtmek gerekirse, lehtarın mali imkanların sınırlı olması nedeniyle sözleşmeye taraf olma hakkını kullanmamışsa veya sigorta ettiren onay vermediği için bu hakkını kullanmamışsa, eş ve çocukların sözleşmeye taraf olma hakkı mevcut değildir⁵¹. “Eş ve çocukları” tabirinin yorumlanmasında kanun koyucunun bu tabirden ne anlamak istediği önemlidir; yoksa sigorta ettirenin düşüncesi değil⁵². Dolayısıyla, “eş” tabirinden, sigorta ettirenle geçerli bir resmi nikaha dayalı olarak evli olan kişi anlaşılmalıdır⁵³. “Eş”ten kasıt, mevcut evlilikteki eşidir⁵⁴; boşanılmış eş hak sahibi değildir⁵⁵. Bu sonuç, boşanılan eşin hayat sigortası sözleşmesinin primlerinin ödenmesine katkıda bulunmuş olması halinde haksızlık olarak hissedilebilir. Bununla birlikte, ilk eşin böyle bir durumda kendisini dönülemez lehtar olarak tayinini isteme hakkına sahip olduğu göz önünde bulundurulmalıdır⁵⁶.

Çocuk tabiri kapsamı içerisine ise, evlilik içi doğan çocuk, baba tarafından tanınan veya babalık davası ile soy bağı kurulmuş çocuk, evlat edinilmiş çocuk; annenin sigorta ettiren olması halinde ilaveten evlilik dışı doğan çocuk girer⁵⁷. Buna karşılık, çocuklar tabirine eşlerin başka evlilikten olan çocukları⁵⁸ ile ölen çocuğunun çocukları (torun) ve ölen

⁵¹ Looschelders, D./Pohlmann, P., § 170 VVG Anm. 7, sh. 1366.

⁵² von Laun, K., sh. 42.

⁵³ Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 181, sh. 1142.

⁵⁴ von Laun, K., sh. 43.

⁵⁵ Honsell, H./Schwintowski, H.-P., Berliner Kommentar, § 177 VVG Anm. 10, sh. 2099.

⁵⁶ von Laun, K., sh. 43.

⁵⁷ von Laun, K., sh. 43; Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 181, sh. 1142; Honsell, H./Schwintowski, H.-P., Berliner Kommentar, § 177 VVG Anm. 10, sh. 2099.

⁵⁸ Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 181, sh. 1142; Honsell, H./Schwintowski, H.-P., Berliner Kommentar, § 177 VVG Anm. 10, sh. 2099; Oswald, ZfV 1060, sh. 774.

çocuğunun eşi girmez⁵⁹. Çocuğun yaşı ve bakıma muhtaç olup olmadığı sözleşmeye taraf olma hakkının kullanılabilmesi için herhangi bir önemi haiz değildir⁶⁰. Ayrıca hatırlatmak gerekirse, ismen zikredilen lehtar var olduğu sürece, bu lehtar sözleşmeye taraf olmayacağını açıkça beyan etse veya sözleşmeye taraf olma talebi sigorta ettirence onaylanmasa dahi eş ve çocuğun sigorta sözleşmesine katılma hakkı yoktur.

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1494'üncü maddesi uyarınca eş ve çocuk mirası reddetmiş olsalar dahi, sigorta sözleşmesine taraf olma hakkını kullanabilecektir⁶¹.

Birden çok ismen gösterilmiş lehtar varsa, hepsi birlikte veya ayrı ayrı tek başlarına sözleşmeye taraf olma talebinde bulunabilirler⁶². Sigorta ettiren onay verirken her birisinin katılım oranını belirleyebilir. Oran belirlenmemişse lehtarların eşit oranda sözleşmeye taraf olduklarının kabulü gerekir. Birden çok ismi gösterilmiş lehtar sözleşmeye taraf olma hakkını kullanmak istiyorsa, her biri alacaklıya yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesinin 2'nci fıkrasında belirtilen miktarın tamamını ödemekle yükümlüdür. Ancak, bu kişilerden biri tarafından tamamen ödeme yapılmışsa diğerleri açısından da sözleşmeye taraf olma şartı gerçekleştirilmiş olur⁶³.

5. Sözleşmeye Taraf Olma Talebinin Kullanılması

Sözleşmeye taraf olma şartlarından birisi de sigortacıya yapılacak bildirimdir (yeni TTK mad. 1505/IV). Sigorta sözleşmesine taraf

---

⁵⁹ Honsell, H./Schwintowski, H.-P., Berliner Kommentar, § 177 VVG Anm. 10, sh. 2099; Oswald, ZfV 1060, sh. 774. Karş. Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H., §177 VVG Anm. 3, sh. 948.

⁶⁰ Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H., §177 VVG Anm. 3, sh. 948; Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 181, sh. 1142; Oswald, ZfV 1060, sh. 774.

⁶¹ Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H., §177 VVG Anm. 4, sh. 948.

⁶² Honsell, H./Schwintowski, H.-P., Berliner Kommentar, § 177 VVG Anm. 11, sh. 2099; Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H., §177 VVG Anm. 4, sh. 948; Looschelders, D./Pohlmann, P., § 170 VVG Anm. 8, sh. 1366.

⁶³ Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H., §177 VVG Anm. 2, sh. 947.

olabilmek için sigortacının bu bildirime onay vermesi şart değildir. Dolayısıyla, sigortacıya yapılacak bildirim, bilgi açıklaması değil⁶⁴; sigortacıya varması gerekli tek taraflı bir irade beyanıdır⁶⁵. Bildirim şekle tâbi değildir⁶⁶. Ancak, bildirimde bulunanın fiil ehliyetine sahip olması gerekir⁶⁷. Bildirim varması gerekli bir irade beyanı olduğundan bir aylık süre zarfında sigortacıya ulaşmalıdır.

Bir aylık süre, sözleşmeye taraf olmaya hakkı olanların ihtiyati veya icrai haczi öğrenmesinden ya da iflâsın açılmasından itibaren başlar. Burada dikkat edilmesi gereken, sürenin başlangıcı açısından, sadece ihtiyati veya icrai hacizde “*öğrenme ânının*” esas alınmış olmasıdır. İflâsın açılmasında, sözleşmeye katılmaya hak sahibi kişilerin öğrenmesi sürenin başlangıcı açısından önemsizdir. Dolayısıyla iflâsın açılmasından bir ay geçtikten sonra öğrenme halinde, katılma hakkı süresinin geçtiği kabul edilecektir⁶⁸.

Buna göre sürenin başlaması için yeni Türk Ticaret Kanunu’nun 1505’inci maddesinde belirtilen kişilerin haciz kararından haberdar olması gerekir. Sigorta ettirenin iflâs etmesi durumunda da, iflâsın hukuki sonuçları iflâs kararının verilmesi ile (iflâsın açılması ile) başlayacağından, iflâs kararının temyiz edilmiş olması bu sonuçların meydana gelmesine bir etkisi olmayacağından sürenin başlaması için iflâs kararının verilmesinin kesinleşmesi aranmaz⁶⁹.

⁶⁴ von Laun, K., sh. 53; Prölss, E.R., DR 1940, sh. 793.

⁶⁵ Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 187, sh. 1144; Honsell, H./Schwintowski, H.-P., Berliner Kommentar, § 177 VVG Anm. 12, sh. 2099; Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H., §177 VVG Anm. 5, sh. 948.

⁶⁶ Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 187, sh. 1144; Honsell, H./Schwintowski, H.-P., Berliner Kommentar, § 177 VVG Anm. 12, sh. 2099; Looschelders, D./Pohlmann, P., § 170, Anm. 9, sh. 1366.

⁶⁷ Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H., §177 VVG Anm. 5, sh. 948.

⁶⁸ Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 192, sh. 1145; Honsell, H./Schwintowski, H.-P., Berliner Kommentar, § 177 VVG Anm. 13, sh. 2099; von Laun, K., sh. 60-61; Schwintowski, H.-P./Brömmelmeyer, C./Ortmann, M., §170 Anm. 12, sh. 1480.

⁶⁹ Alman hukuku için bkz. von Laun, K., sh. 61.

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesinin 4'üncü fıkrasında öngörülen bir aylık süre, sadece sigortacıya yapılacak bildirim veya sigorta ettirenin onayı için öngörülmüş değildir. Söz konusu süre içerisinde 2'nci fıkrada düzenlenen ödemenin de yapılması gerekir. Bir başka anlatımla, ihtiyati veya icrai haczi uygulatan alacaklının veya iflâs masasının alacaklısının sigorta sözleşmesinin sigortacı tarafından feshi halinde sigorta ettirenin sigortacıdan isteyebileceği miktara kadar, yani iştirâ bedeline kadar bu süre içerisinde ödeme yapılması gerekir. Zira, hükümde bahsedilen kişilerin sözleşmeye taraf olabilmeleri için bir aylık süre içerisinde sigortacıya bildirim ve sigorta ettirenin onayının yeterli kabul edilmesi, alacaklıların hukuki konumlarını daha da kötüleştirir. Şöyle ki, böyle bir durumda alacaklıların alacaklarını tahsil edebilecekleri ekonomik değer, yerine başka bir değer konmaksızın ortadan kalkacaktır⁷⁰. Bu sebeple, yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesinin 2'nci fıkrasında öngörülen alacakların da bu süre içerisinde ödenmesi gerekir. Alacağın iştirâ bedeline kadar miktarının bir aylık süre içerisinde her hangi bir zamanda ödenmesi yeterlidir. Heilman'ın iddia ettiği gibi sözleşmeye taraf olma hakkının yalnızca *Zug um Zug* ödeme karşılığında olması şart değildir⁷¹. Kanaatimizce, iştirâ bedelinin alacaklıya ödenmesi, sözleşmeye taraf olmanın sonucu değil; sözleşmeye geçerli bir şekilde taraf olabilmenin şartıdır⁷².

Hükümün lehtarın menfaati ile alacaklıların da menfaati tam gözetilerek korunması amacı dikkate alındığında bir aylık sürenin haczi uygulatan alacaklı veya iflâs masası idaresi tarafından uzatılması mümkün

---

⁷⁰ *Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 193, sh. 1145; von Laun, K., sh. 63; Schwintowski, H.-P./Brömmelmeyer, C./Ortmann, M., §170 Anm. 15, sh. 1480. Ayrıca bkz. Berner, R.W., Rechtspfleger 1957, sh. 195; Heilmann, NJW 1950, sh. 136.*

⁷¹ *Heilmann, NJW 1050, sh. 135.*

⁷² *Prölss, E./Martin, A./Kollhossler, H., §177 VVG Anm. 2, sh. 947; Ehrenzweig, A.: Kleine Beiträge zum deutschen Versicherungsvertragsrecht, VersR 1951, sh. 25; Hasse, B., VersR 2005, sh. 33; Aksi görüş için bkz. Honsell, H./Schwintowski, H.-P., Berliner Kommentar, § 177 VVG Anm. 19, sh. 2100; Ruffer, W./Halbach, D./Schimikowski, P./Brambach, M., § 170 Anm. 9, sh. 791.*

görülmalıdır⁷³. Süre uzatımına sigorta ettirenin onay vermesi şart değildir⁷⁴.

Alacaklılar ile iflâs idaresinin sigorta sözleşmesine taraf olabilecekleri icrai veya ihtiyati haciz ile iflâsın açılmasından haberdar etme yükümlülükleri söz konusu değildir⁷⁵. Ancak, bu kişileri bilgilendirmeleri kendi menfaatinedir. Zira bir aylık süre ihtiyati ve icrai haciz halinde sözleşmeye taraf olma hakkına sahip olanların bu işlemleri öğrenme tarihinden itibaren başlayacağından bir aylık süreyi bir an önce başlatmış olacaklardır. Ayrıca bu bildirim sayesinde bir aylık sürenin geçip geçmediğinin daha kesin bir şekilde tespiti imkân dâhiline girmiş olacaktır⁷⁶. Aynı şekilde sigortacıya da bu kişilere haber verme yükümlülüğü yüklenemez⁷⁷. Zira lehtar sadece ismen atanmış olacağından onun adresinin sigortacıya bildirilmesi zorunlu bulunmadığından haber verme yükümlülüğü sigortacıya ondan katlanması beklenemez bir araştırma yükümlülüğünü yüklemek olur. Ayrıca, sigortacı, lehtar atanmamış veya ismen gösterilmemişse sigorta ettirenin aile ilişkilerini bilemeyeceğinden ona haksız bir şekilde ek araştırma yapma yükümlülüğü yüklemek anlamına gelir.

⁷³ *Bruck, E./Möller, H./Winter, G.*, *Lebensversicherung*, Anm. H 194, sh. 1145; *von Laun, K.*, sh. 63; *Honsell, H./Schwintoski, H.-P.*, *Berliner Kommentar*, § 177 VVG Anm. 15, sh. 2100; *Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H.*, §177 VVG Anm. 5, sh. 948.

⁷⁴ *von Laun, K.*, sh. 63.

⁷⁵ *Honsell, H./Schwintoski, H.-P.*, *Berliner Kommentar*, § 177 VVG Anm. 16, sh. 2100; *Bruck, E./Möller, H./Winter, G.*, *Lebensversicherung*, Anm. H 205, sh. 1148; *Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H.*, §177 VVG Anm. 5, sh. 948; *Stegmann, A./Lindt, T.*: *Der Lebensversicherungsvertrag in der Insolvenz*, NVersZ 2002, sh. 196; *Looschelders, D./Pohlmann, P.*, § 170, Anm. 9, sh. 1366. Buna karşılık, bir görüşe göre, sigorta ettiren ile sigortacının dönülemez şekilde tayin edilen lehtar karşısında bu yükümlülüğü mevcuttur (bkz. *Schwintowski, H.-P./Brömmelmeyer, C./Ortmann, M.*, §170 Anm. 14, sh. 1480).

⁷⁶ *Oswald*, *Zum Eintrittsrecht nach § 177 VVG*, ZfV 1960, sh. 774.

⁷⁷ *Bruck, E./Möller, H./Winter, G.*, *Lebensversicherung*, Anm. H 205, sh. 1148; *Honsell, H./Schwintoski, H.-P.*, *Berliner Kommentar*, § 177 VVG Anm. 16, sh. 2100; *Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H.*, §177 VVG Anm. 5, sh. 948; *Hagemann, H.*, *ZVersWiss* 1940, sh. 36.

von Laun'a göre, sigorta ettirenin dürüstlük kuralı gereği sigorta sözleşmesine taraf olma hakkına sahip olabileceklere bildirim yükümlülüğü söz konusudur. Bu yükümlülüğün ihlali, sigorta sözleşmesine taraf olma hakkına sahip olanlar karşısında tazminat ödeme yükümlülüğünü doğurur⁷⁸. Kanaatimizce, sigorta ettirenin de lehtara cebri icra veya iflas ile ilgili olarak bilgi verme yükümlülüğü kural olarak söz konusu değildir⁷⁹. Ancak, sigorta ettiren açısından, lehtarlık ilişkisinin kurulmasına yol açan temel ilişkiden böyle bir yükümlülük doğabilir⁸⁰.

Lehtarın sigorta sözleşmesine taraf olma talebini sigorta ettirenin alacaklılarının tasarrufun iptali yoluyla engellemesi mümkün değildir. Buna karşılık lehtarın alacaklılarının onun ödemedi aciz duruma düşmesi veya iflası halinde tasarrufun iptali yoluyla, sözleşmeye taraf olma beyanının iptalini sağlamaları mümkündür⁸¹.

c) Sigorta Sözleşmesine Taraf Olmanın Sonuçları

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesine uygun olarak sözleşmeye taraf olma hakkı kullanıldığında ilgili lehtar veya eş ve çocuğun sözleşmeye taraf olması ipso iure gerçekleşir⁸². Bir başka anlatımla, sözleşmeye katılma hakkının kullanılmasının sonucu, sözleşmenin taraflarının değişmesidir. Bu kişiler, haklarını kullandıklarında sigorta ettirenin sigorta sözleşmesinden doğan hak ve borçları ile külfetlerinin sahibi olur⁸³. Dolayısıyla, tayin edilmiş lehtar

---

⁷⁸ *von Laun, K.*, sh. 68-69. Aksi görüş için bkz. *Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H.*, §177 VVG Anm. 5, sh. 948.

⁷⁹ *Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H.*, §177 VVG Anm. 5, sh. 948; *Stegmann, A./Lindt, T.*, NVersZ 2002, sh. 196.

⁸⁰ *Honsell, H./Schwintowski, H.-P.*, Berliner Kommentar, § 177 VVG Anm. 16, sh. 2100; *Schwintowski, H.-P./Brömmelmeyer, C./Ortmann, M.*, §170 Anm. 14, sh. 1480.

⁸¹ *König, B.*: Das Eintrittsrecht in den Lebensversicherungsvertrag (§ 177 öVVG/dVVG) im Konkurs des Versicherungsnehmers, NVersZ 2002, sh. 484.

⁸² *Koenig, H.*, Festgabe Moser, sh. 381.

⁸³ *Honsell, H./Schwintowski, H.-P.*, Berliner Kommentar, § 177 VVG Anm. 17, sh. 2100; *Bruck, E./Möller, H./Winter, G.*, Lebensversicherung, Anm. H 197, sh. 1146; *von Laun, K.*, sh. 69; *Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H.*, §177 VVG Anm. 6, sh. 949.

değiştirebilir, lehtar tayini işlemini geri alabilir yeni lehtar tayin edebilirler. Keza, sigorta sözleşmesinden doğan tüm yenilik doğuran hakları kullanabilirler. Sigortacının beyanlarını kabule yetkili olurlar⁸⁴. Ancak belirtmek gerekirse, sigorta ilişkisinden doğan mevcut hak ve yükümlülüklerde bir değişiklik olmaz⁸⁵. Sigorta ettirenin sigortacıya, sigortacının sigorta ettirene karşı olan def'i ve itirazları ileri sürebilme imkânı aynen devam eder⁸⁶.

Sigorta sözleşmesine taraf olma sonucu kesin ve nihaidir. Sözleşmeye taraf olmuş eşten boşanılması, iflâsın kaldırılması önceki durumu ne ex tunc ne de ihtiyati veya icrai haczi ex nunc yeniden yaratır⁸⁷.

Alacaklıların fesih gibi tedbirlerle sigorta sözleşmesine taraf olmayı engelleyememesi yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesinin anlamı ve amacı gereğidir⁸⁸. Dolayısıyla, iflas idaresi tarafından sigorta sözleşmesinin sona erdirilmesi yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 4'üncü fıkrasında öngörülen bir aylık sürenin geçmesinden sonra hüküm ifade edecektir. Zira, yeni Kanun'da fesih yasaklanmadığından geçersiz olmayıp sadece bir aylık süre içinde hüküm ve sonuç doğurmayacaktır⁸⁹. Binaenaleyh, söz konusu süre içerisinde sözleşmeye katılım hakkı geçerli bir şekilde kullanılmayacak olursa, sigorta sözleşmesi fesihle sona erecektir. Aynı düşünce ile bu sonucun alacaklılar tarafından tasarrufun iptal edilmesi hali için de kabulü gerekir⁹⁰. Keza, yeni Türk Ticaret

⁸⁴ Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H., §177 VVG Anm. 6, sh. 949.

⁸⁵ Rüffer, W./Halbach, D./Schimikowski, P./Brambach, M., § 170 Anm. 8, sh. 790; Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H., §177 VVG Anm. 6, sh. 949; Stegmann, A./Lindt, T., NVersZ 2002, sh. 196.

⁸⁶ Prölss, E.R., DR 1940, sh. 773; von Laun, K., sh. 69; Rüffer, W./Halbach, D./Schimikowski, P./Brambach, M., § 170 Anm. 8, sh. 790.

⁸⁷ von Laun, K., sh. 70.

⁸⁸ Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 198, sh. 1146; von Laun, K., sh. 71.

⁸⁹ Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 198, sh. 1146; von Laun, K., sh. 71.

⁹⁰ Bruck, E./Möller, H./Winter, G., Lebensversicherung, Anm. H 198, sh. 1146.

Kanunu'nun 1505'inci maddesi hükmünün amacı ve anlamı gereği işira bedelinin bir aylık süre içerisinde ödenmesi de, sigorta sözleşmesine taraf olma hakkına sahip olanlar karşısında ancak söz konusu bir aylık sürenin geçmesi ile geçerlilik kazanacaktır. Sigorta sözleşmesi bir aylık bildirim süresinin geçmesi şartına bağlı olarak varlığını devam ettirecektir⁹¹.

Birden çok lehtar sigorta sözleşmesine taraf olma hakkını kullanırsa, sigortacı karşısında müşterek borçlu ve müşterek alacaklı olur⁹². Ancak, sigortacının beyanlarının geçerli bir şekilde sonuç doğurabilmesi için sözleşmenin tarafı olan bu kişilerden birine ulaşmış olması yeterlidir⁹³. Birden çok lehtardan sadece biri geçerli bir şekilde sigorta sözleşmesine katılım hakkını kullanmışsa, diğerlerinin lehtar sıfatı devam eder. Sigorta sözleşmesine taraf olma hakkını kullanan, bu hakkını kullandığı andaki mevcut durumu üstlenir⁹⁴. Sözleşmeye taraf olan ilgili sigorta ettirenin sözleşmeden doğan tüm yenilik doğuran haklarının sahibi olduğundan bu lehtarların dönülebilir şekilde atanması durumunda tayin işlemini geri alabilecektir⁹⁵. Sözleşmeye taraf olmayan ve tayin işlemi geri alınmayan lehtarların payı, yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1494'üncü maddesinin 1'inci fıkrasının kıyasen uygulanması sonucu sözleşmeye katılanın payı oranında artacaktır⁹⁶. Birden fazla lehtarın durumu ile ilgili açıklanan sonuçlar, eş ve çocuklar için de aynen geçerlidir⁹⁷.

---

⁹¹ *Bruck, E./Möller, H./Winter, G.*, *Lebensversicherung*, Anm. H 198, sh. 1146; *von Laun, K.*, sh. 71; *Honsell, H./Schwintowski, H.-P.*, *Berliner Kommentar*, § 177 VVG Anm. 14, sh. 2099. Sigorta sözleşmesinin işira bedelinin sigortacı tarafından ödenmesi ile sona ereceği hakkındaki aksi görüş için bkz. *Schwintowski, H.-P./Brömmelmeyer, C./Ortmann, M.*, §170 Anm. 15, sh. 1480; *Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H.*, §177 VVG Anm. 2, sh. 947.

⁹² *Bruck, E./Möller, H./Winter, G.*, *Lebensversicherung*, Anm. H 199, sh. 1146; *von Laun, K.*, sh. 72; *Hagemann, H.*, *ZVersWiss* 1940, sh. 35; *Rüffer, W./Halbach, D./Schimikowski, P./Brambach, M.*, § 170 Anm. 6, sh. 790.

⁹³ *Rüffer, W./Halbach, D./Schimikowski, P./Brambach, M.*, § 170 Anm. 8, sh. 790; *Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H.*, §177 VVG Anm. 6, sh. 949.

⁹⁴ *von Laun, K.*, sh. 72.

⁹⁵ *Bruck, E./Möller, H./Winter, G.*, *Lebensversicherung*, Anm. H 199, sh. 1146; *von Laun, K.*, sh. 72.

⁹⁶ *Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H.*, §177 VVG Anm. 4, sh. 948.

⁹⁷ *Prölss, E./Martin, A./Kollhosser, H.*, §177 VVG Anm. 4, sh. 948.

d) Yeni TTK mad. 1505 Hükümünün Niteliği

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesi, koruyucu hükümleri düzenleyen 1520'nci maddede sayılmamıştır. Bu nedenle, anılan hükümde sigorta ettiren, sigorta ettiren yerine geçme hakkına sahip olanlar lehine değişiklik yapılabilmesi mümkündür. Binaenaleyh, sözleşmeye taraf olma talebinin veya sigorta ettirenin onayının geçerliliğinin sözleşme ile yazılı şekil şartına bağlanabilmesi mümkündür.

SONUÇ:

Lehtarın sigorta ettirenin yerine geçmesi hakkı, mevcut Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiş değildir. Söz konusu hukuki imkân 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girecek olan yeni Türk Ticaret Kanunu 1505'inci maddesinde hükme bağlanmıştır. Hükümün uygulanmasının kapsamına ölüm ihtimaline karşı sigortalar, karma hayat sigortası ve değişmez vadeli hayat sigortaları girer. Buna karşılık, hayatta kalma ihtimaline karşı sigortalar sigorta ettirenin yerine geçme hakkını vermez. Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesinde hayat sigortasının iştirah edilebilir olması şartı aranmadığından, lehtarın sigorta ettiren yerine geçme hakkını kullanabileceği anda iştirah edilebilir sigortanın varlığı şartı aranmaz.

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesi, dönülebilir şekilde lehtar tayin edilmiş veya hiç lehtar gösterilmemiş hayat sigortalarında uygulanır. Sigorta sözleşmesine taraf olma hakkı, sadece sigorta bedeli üzerindeki alacak hakkı ihtiyaten veya icraen hacz edildiğinde ya da sigorta ettiren hakkında iflâsın açılmasına karar verildiğinde kullanılabilir. Alacaklının icra tehdidinde bulunması ve ihtiyati tedbir kararı alınması durumunda söz konusu hüküm uygulanmaz. Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesinin 1'inci fıkrasına göre, hükümde sayılan kişiler ancak sigorta ettirenin onayı ile sigorta sözleşmesine taraf olabilirler. Sigortacının onayı, yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesinin 4'üncü fıkrası uyarınca bir aylık süre içerisinde sigortacıya ulaşmalıdır.

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesine göre, sigorta sözleşmesine taraf olmaya, ismi açıkça gösterilen lehtar yetkilidir. Dolayısıyla, adı belirtilerek gösterilmiş lehtar tabirinden kasıt bir şahsı diğer şahıstan ayırmaya yarayan genel geçerliliğe sahip ismi belirtilmek suretiyle atanmış lehtardır. Lehtar hiç ya da ismen belirtilmemişse sözleşmeye taraf olma hakkı sigorta ettirenin eşi ve çocuklarına aittir. "Eş" tabirinden, sigorta ettirenle geçerli bir resmi nikaha dayalı olarak evli olan kişi anlaşılmalıdır "Çocuk" tabiri kapsamı içerisine ise, evlilik içi doğan çocuk, baba tarafından tanınan veya babalık davası ile soy bağı kurulmuş çocuk, evlat edinilmiş çocuk; annenin sigorta ettiren olması halinde ilaveten evlilik dışı doğan çocuk girer Sözleşmeye taraf olma şartlarından birisi de sigortacıya yapılacak bildirimdir sigortacıya yapılacak bildirim, bilgi açıklaması değil; sigortacıya varması gerekli tek taraflı bir irade beyanıdır

Bildirim varması gerekli bir irade beyanı olduğundan bir aylık süre zarfında sigortacıya ulaşmalıdır. Bir aylık süre, sözleşmeye taraf olmaya hakkı olanların ihtiyati veya icrai haczi öğrenmesinden ya da iflâsın açılmasından itibaren başlar. Buna göre sürenin başlaması için yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesinde belirtilen kişilerin haciz kararından haberdar olması gerekir. Sigorta ettirenin iflâs etmesi durumunda da, sürenin başlaması için iflâs kararının verilmesinin kesinleşmesi şartı aranmaz. Söz konusu süre içerisinde 2'nci fıkrada düzenlenen ödemenin de yapılması gerekir. Alacağın işira bedeline kadar miktarının bir aylık süre içerisinde her hangi bir zamanda ödenmesi yeterlidir. Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1505'inci maddesine uygun olarak sözleşmeye taraf olma hakkı kullanıldığında ilgili lehtar veya eş ve çocuğun sözleşmeye taraf olması *ipso iure* gerçekleşir. Sözleşmeye katılma hakkının kullanılmasının sonucu, sözleşmenin taraflarının değişmesidir.

